

■ TRIBUNA POLITICA

Mantegnair u renovar

DA MARTIN JÄGER,
CUSSEGLIER GUVERNATIV

La cultura architectonica da noss chantun da muntogna multifar è cun dretg legendara. Sch'ins di en ina runda naziunala u internaziunala interessada ch'ins deriva dal chantun Grischun, suonda per il pli ina raquintaziun d'ina da las personas preschentas. Cun eglis traglischants vegn alura referì per exempel davart in'aventura d'uffant durant las vacanzas en Bregaglia. En la pli gronda part dals cas vegnì accentuà quant bel e quant idillic che tut era e ch'ins returna anc onns pli tard adina puspè gugent en quest lieu. Talas descripziuns fan natiralmain esser loschs nus Grischuns. Ma ellas èn er in motiv per reflectar. Tge è pia characteristic per il bel e per l'idillic d'in vitg u d'ina val?

Sch'ins dumonda suentar pli detagliadamain, vegn forsà numnada la structura cumpacta dal vitg, in bigl sin la piazza communal cun salaschada u l'hotel cun ils palantschieus da lain che scruschian e cun ils auts palantschieus sura da stuc. Vis da l'extern è quai bain raschunavel, pensa il Grischun.

Ma vis da l'intern audan ins savens er autras chaussas. Ina structura dal vitg cumpacta e pia memia stretga impedescha ch'in mastergn u ch'in manaschi agricul po vegnir manà tenor metodash modernas. I custablers daners da mantegnair la salaschada, ils vitgschewan sut talas chargi-

as. E la finala ha l'hotel istoric pli e pli bregias da carmalar giasts. Il nov fittadin preferiss perquai da renovar tut da radent.

En quest champ da tensiun tranter mantegnair e renovar sa mova er la politica e cun ella l'administraziun dal chantun. I vala adina puspè da ponderar vi e nà e cunzunt er d'integrar la vista da l'extern sco er la vista da l'intern.

La via roiala è – sco tarblers chaussas – il cumpromiss. Structuras dal vitg cumpactas pon vegnir mantegnidas sch'i vegn per exempel construì in sviament al dretg lieu. La salaschada po vegnir mantegnida, sch'il chantun e la confederaziun sustegnan la vischnanca a la mantegnair cun meds finansials da la tgira da monuments. E la finala vegn l'hotelier – che dumonda ses giasts – a savair che cunzunt las tualettas dals onns 1970 basegnan ina renovaziun, ch'ils palantschieus da lain ed ils palantschieus sura da stuc duajan dentant vegnir restaurads e mantegnids. A far tut quests scleriments pertutgant il mantegniment, dentant er a far

tschertas renovaziuns moderadas gida gugent la tgira chantunala da monuments. Ella sa dar buns cussegls per in project. Cun conceder subvenziuns als proprietaris po ella er procurar per in sustegn finanziel.

Gist uschia èn vegnids mantegnids vitgs cumpacts sco Soglio, la via da transit cun salaschada a Mesauc u ils hotels signurils ed ils palazz a Puschlav. Quai è stà ed è impurtant, pertge che nus duain e vulain mantegnair las perlas da la cuntrada da cultura grischuna per las proximas generaziuns. E gist las personas menziunadas da la Svizra e da l'exteriur che rapportan gugent da lur aventuras d'uffant en noss chantun e che accentueschan la bellezza e l'idilla, èn ina pitga impurtanta per il turissem en noss chantun.

Tenor l'experientscha vegn il raquintader – uschè ditg che ses maletg dal Grischun resta tal e qual – er puspè a returnar gugent cun ses uffants tar nus en vacanzas, per giudair la cuntrada da cultura mantegnida e tgirada. Ina renovaziun moderada è dentant medemamain la premissa per che noss giasts fidaivels sajan er vinvant cuntents cun il «Grischun».

Il dialog en chausa tranter la politica, l'administraziun chantunala e las autoritads communalas permetta da sviluppar concepts duraivels e procura per eglis traglischants tar las personas che raquintan adina puspe intgantadas dal bel chantun Grischun.